

Prof. dr hab. inż. Wojciech BATKO

Laudacja

z okazji nadania godności

Profesora Honorowego Akademii Górniczo-Hutniczej

Profesorowi Stanisławowi Pytko

Magnificencjo Rektorze

Wysoki Senacie, Państwo Dziekani

Wysoka Rado Wydziału

Wielce szanowny Honorowy Profesorze AGH

Czcigodni i Dostojni Goście

Jest dla mnie ogromnym zaszczytem, a zarazem wielkim wyróżnieniem, że będę mógł Państwu przedstawić sylwetkę i dokonania Profesora Stanisława Pytko, którego nasza Uczelnia pragnie dzisiaj obdarzyć zaszczytnym tytułem Honorowego Profesora Akademii Górniczo-Hutniczej. To wyróżnienie jest wyrazem głębokiego uznania społeczności akademickiej dla Jego niezwykłych osiągnięć: **naukowych, wzorowej postawy moralnej, zasług w rozwoju kadry i działalności organizacyjnej**, a więc tych czynników które określają dokonania naszej Uczelni na mapie akademickich ośrodków w kraju i zagranicą.

Profesor Stanisław Pytko jest wybitnym uczonym, o osiągnięciach światowej rangi, twórcą polskiej szkoły tribologii, wychowawcą ogromnej liczby inżynierów mechaników, który Całe swoje Życie zawodowe związał z Akademią Górniczo-Hutniczą, jako inżynier, badacz i nauczyciel akademicki.

Profesor Stanisław Pytko urodził się 19 października 1929 r w Pacanowie na ziemi kieleckiej. Z naszą Uczelnią związał całe swoje życie, począwszy od okresu studiów, które

rozpoczął w roku 1948 na Wydziale Elektromechanicznym AGH, poprzez ponad 50 letni okres pracy na wszystkich stanowiskach : od zastępcy asystenta aż do profesora zwyczajnego na Wydziale Inżynierii Mechanicznej i Robotyki . Już jako student trzeciego roku studiów, został zatrudniony przez profesora Witolda Biernackiego, jako zastępca asystenta w Katedrze Obróbki Skrawaniem AGH. Równoległe z zajęciami dydaktycznymi organizował współpracę z przemysłem, co miało szczególne znaczenie dla odbudowującego się po zniszczeniach wojennych polskiego przemysłu.

Po otrzymaniu dyplomu inżyniera zostaje zatrudniony na etacie asystenta, kontynuując studia magisterskie. Po ich ukończeniu w 1954 roku, przechodzi na etat starszego asystenta w Katedrze Części Maszyn. Równocześnie podejmuje pracę w Centralnym Biurze Konstrukcji Maszyn i Urządzeń Odlewniczych w Krakowie na ½ etatu. W latach 1954-1959 jest zatrudniony w tym Biurze na stanowiskach; konstruktora, starszego konstruktora, projektanta a na końcu generalnego projektanta - kierując budową odlewni rur w Szprotawie. Związki Profesora z przemysłem są widoczne i silne przez cały okres Jego działalności naukowej.

W roku 1964 obronił rozprawę doktorską „*Wpływ sił stycznych na wykruszanie (pitting) walcowych powierzchni elementów tocznych*”, która w istotnym stopniu poszerzała elementy teorii Hertza.

Po obronie pracy doktorskiej i odbyciu stażu naukowego w leningradzkich uczelniach i w moskiewskim Instytucie Mashinovedenija w Zakładzie Tribologii; kierowanym przez światowej sławy profesora I.V. Kragielskiego; prowadził badania związane ze zużyciem elementów pracujących stykowo oraz wpływem dodatków EP do olejów, na przebieg niszczenia elementów maszyn. Ich zwieńczeniem była zakończona w 1967 praca habilitacyjna „*Badania mechanizmu niszczenia powierzchni tocznych elementów maszynowych*”. W roku 1970 roku odbywał staż na Politechnice w Akwizgranie w Niemczech, gdzie wspólnie z profesorem H. Krauze wykonał szereg prac naukowych, istotnych w tym okresie dla potrzeb przemysłu niemieckiego, jak też prac wdrożeniowych.

W latach 80-tych realizuje szereg prac na rzecz przemysłu. Były one wdrażane w polskich hutach i przemyśle elektromaszynowym.

W uznaniu osiągnięć naukowych, działalności dydaktycznej, współpracy z przemysłem oraz promowaniu młodej kadry naukowej w roku 1978 otrzymuje tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1988 roku profesora zwyczajnego.

Profesor Stanisław Pytko jest znany i bardzo szanowany w krajowych i międzynarodowych gremiach mechaników i specjalistów. Szeroko są znane wyniki Jego prac z zakresu :

- problemów tarcia i zużycia w parach stykowych,
- zmęczenia powierzchniowego (warstwy wierzchniej) i zacierania kół zębatych, łożysk tocznych i mechanizmów krzywkowych,
- doboru właściwości tribologicznych materiałów i środków smarowych dla rozmaitych systemów mechanicznych pracujących w ciężkich warunkach (przy obciążeniach udarowych, w podwyższonych temperaturach czy w obecności cząstek ściernych), aż po
- tribologię procesów obróbki skrawaniem i obróbki plastycznej oraz biotribologię.

Mają one rangę istotnych naukowo i aplikacyjnie.

Efektom działalności naukowej profesora S. Pytko jest ponad 400 opublikowanych prac naukowych i technicznych, 5 monografii, a także ponad 150 referatów wygłoszonych na konferencjach w kraju i za granicą (w Anglii, w Australii, na Białorusi, w Bułgarii, Czechach, Japonii, Jugosławii, Meksyku, Niemczech, Rosji, Rumunii, na Słowacji, Stanach Zjednoczonych, Ukrainie, na Węgrzech i we Włoszech). Wynikiem prac Profesora jest też 8 patentów oraz szereg projektów wynalazczych i ich wdrożeń.

Dotyczyły one rozwiązań :

- systemu chłodząco - smarującego stosowanego w obróbce stopów specjalnych,
- niskotemperaturowych trudno palnych środków smarowych,
- cieczy chłodząco-smarujących dla obróbki skrawaniem opartych na kompleksach miedzi, niklu i chromu.

Za wdrożenia te otrzymał Honorowy Medal Tadeusza Sendzimira nadany przez Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów. Dobrze znane są prace Profesora w Rosji, gdzie były licznie publikowane i przedstawiane.

Nie sposób; w tym z natury rzeczy krótkim wystąpieniu; scharakteryzować w pełni dorobku naukowego Profesora, wyznaczonego ponad 60 letnim okresem Jego twórczej pracy do emerytury, po emeryturze do dziś, **dorobku mającego znamiona wybitności** . Pełniejsze jego przedstawienie znajduje się w załączonych opiniach recenzentów.

W dziedzinie rozwoju kadry profesor S. Pytko może także odnotować poważne osiągnięcia. Był promotorem 11 prac doktorskich i recenzentem ponad 50 rozpraw doktorskich, habilitacyjnych i dorobku na tytuły profesora.

Jako wybitny naukowiec był zapraszany i powoływany na członka rad naukowych: Instytutu Maszyn Przepływowych PAN w Gdańsku, Ośrodka Naukowo - Badawczego Huty Stalowa Wola, Instytutu Technologii Nafty w Krakowie oraz Ośrodka Badawczo - Rozwojowego Budowy Urządzeń Chemicznych w Krakowie. Był Przewodniczącym Komisji ds. Kształcenia i Doskonalenia Kadr Technicznych przy Naczelnej Organizacji Technicznej. Ponad 10 lat był konsultantem w Hucie im. M. Buczka w Sosnowcu.

Profesor S. Pytko od wielu lat rozwija i popularyzuje wiedzę z zakresu tribologii. Organizował i prowadził pierwsze w kraju studia podyplomowe w zakresie techniki smarowniczej. Od 1982 roku co 4 lata organizuje Międzynarodowe Sympozja „INSYCONT”, o tematyce tribologicznej. Prowadził też przez 5 lat wykłady z Tribologii w Wyższej Szkole Górniczej w Ostrawie w Czechosłowacji.

Na Wydziale Inżynierii Mechanicznej i Robotyki (dawniej Maszyn Górniczych i Hutniczych) przez wiele lat pełnił funkcje Zastępcy Dyrektora Instytutu Podstaw Budowy Maszyn ds. dydaktycznych, a później ds. naukowych, a także Kierownika Zakładu Konstrukcji i Eksploatacji Maszyn. Przewodniczył Komitetowi Organizacyjnemu obchodów Jubileuszu naszego Wydziału oraz dwóm zjazdom rocznicowym organizowanym przez Stowarzyszenie Wychowanków AGH.

Profesor Stanisław Pytko jest cenionym naukowcem w świecie, dobrym „ambasadorem” polskiej nauki. W instytutach zagranicznych, w uczelniach i na konferencjach wygłosił ponad 100 referatów.

Miarą autorytetu naukowego jest powołanie Go do licznych gremiów opiniotwórczych w kraju i zagranicą. Jest członkiem: Akademii Inżynierskiej w Polsce, Akademii Inżynierskiej Transportu Ukrainy, Akademii Inżynierskiej ds. Jakości w Rosji, Komitetu Doradczego Instytutu Biograficznego w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii i wielu innych organizacji naukowych. Jest także członkiem honorowym Rosyjskiego Towarzystwa Tribologicznego oraz członkiem 4 Rad Naukowych redakcji czasopism naukowych z tribologii; w Polsce, na Białorusi, w Rosji, w Jugosławii. Jest też stałym recenzentem renomowanego periodyku „WEAR” w Wielkiej Brytanii, jak też w Stanach Zjednoczonych czasopisma „Tribology and Lubrication Technology”.

W Polsce Profesor S. Pytko był od 1970 r. redaktorem Kwartalnika Komitetu Budowy Maszyn PAN, a od 1995 roku jest Naczelnym Redaktorem oraz był Vice Przewodniczącym tego Komitetu. Od roku 1990 był Prezesem Polskiego Towarzystwa Tribologicznego a od 2004 r. jest honorowym Prezesem, oraz Vice Prezydentem Międzynarodowej Rady Tribologicznej w Londynie.

Przedstawiając sylwetkę Profesora St. Pytko, *wybitnego naukowca* należy również powiedzieć o jego zainteresowaniach humanistycznych i badaniach dotyczących historii zabytków w jego rodzinnych stronach, które opublikował w 6 książkach opisujących wielowiekową historię kościołów na terenie gminy Pacanów. Za publikacje te został uhonorowany pierwszym Honorowym Obywatelom Gminy Pacanów. Profesor jest człowiekiem

pełnym inicjatyw o mocnym nastawieniu społecznym, co powodowało, że podejmował się różnych zadań. Był inicjatorem budowy pomników J. Matejki i I. Paderewskiego w Krakowie, czy odbudowy kościoła w Pacanowie w Jego rodzinnej miejscowości, który od 2008 r. został Bazyliką Mniejszą.

Środowisko naukowe polskich tribologów wiele zawdzięcza Profesorowi. Swoim współpracownikom zawsze dawał przykład solidnej pracy naukowej, dydaktycznej i wychowawczej. Jest on ogromnie życzliwy dla każdego, służy chętnie radą i swoim ogromnym doświadczeniem, a poprzez swoją postawę kreuje wzory wartości, które powinny być wizytówką każdego nauczyciela akademickiego.

Za działalność naukową, organizacyjną i dydaktyczną prof. Stanisław Pytko otrzymał liczne nagrody i oznaczenia. Wśród nich należy wymienić: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Medal 40-lecia Polski Ludowej, Medal Komisji Edukacji Narodowej oraz Brązowy medal za zasługi dla obronności kraju.

Jest laureatem prestiżowego Złotego Medalu Tribologii - najwyższego światowego wyróżnienia w dziedzinie tribologii - przyznawanego przez International Tribology Council działający w strukturach brytyjskiej Institution of Mechanical Engineers w Londynie. Złoty Medal Tribologii został przyznany profesorowi Stanisławowi Pytko za wkład w rozwój światowej tribologii tj. za jego prace naukowe i wdrożenia techniczne. Wyróżnienie reprezentanta Polski jest ważne dla wszystkich tribologów w kraju, jest bowiem również wyrazem międzynarodowego uznania dla osiągniętego przez nas poziomu w tej dziedzinie nauki. Wspomnieć należy, że był to 24 medal przyznany na świecie i pierwszy Polakowi.

Wśród zagranicznych wyróżnień Profesora, należy wymienić godności Honorowego Profesora dwóch rosyjskich uczelni - będącego na tych uczelniach odpowiednikiem d.h.c. w Polsce – tj. Politechniki Chakaskiej w Abakanie oraz Państwowej Akademii Lotniczo-Technologicznej w Rybińsku, jak też Doktora Honoris Causa w Instytucie Mechaniki Metalopolimernych Systemów w Homlu na Białorusi.

Wspomnę również, o ostatnio otrzymanej godności – tytule Doktora Honoris Causa – przyznanemu Profesorowi na wniosek Bałkańskich Towarzystw Tribologicznych przez Międzydyscyplinarną Cywilną Akademię w Bułgarii. Zostanie on wręczany prof. w czasie otwarcia Sympozjum INSYCONT'10 w lipca br.

Osiągnięć i zasług Pana Profesora Stanisława Pytko jest tak wiele, że trudno jest zdecydować, które fakty i osiągnięcia z Jego życiorysu należałoby jeszcze wskazać, jako te najważniejsze argumenty przemawiające za nadaniem Profesorowi tytułu Honorowego Profesora AGH.

Nie dublując treści załączników wniosku należy stwierdzić, że dla wszystkich którzy śledzą rozwój myśli tribologicznej w kraju i na świecie jest jasne, że wkład Profesora Stanisława Pytko w rozwój tej dziedziny jest *powszechnie uznawany i doceniany* w wszystkich wymiarach cechujących wybitne postacie nauki.

Odnosi się to do Jego : oryginalnych osiągnięć naukowych, ich ścisłego powiązania z obszarami praktycznych zastosowań i szerokiego ich przekazu na forum międzynarodowym, a także kształcenia nowej kadry specjalistów. Nie wolno również zapominać o dużej pracy organizacyjnej Kandydata, która ma swój wyraz w Jego obecności w życiu naukowym cyklicznych, międzynarodowych i krajowych seminariów i konferencji poświęconych dziedzinie - do której Prof. Stanisław Pytko wniósł swój znaczący twórczy wkład, rozwiązując kilka fundamentalnych problemów związanych z rozwojem tribologii.

Szanowni Państwo

Pozycja naukowa i autorytet Profesora Stanisława Pytko są efektem Jego talentu, wyjątkowych zdolności i charakteru. Jest również efektem serdecznego stosunku do ludzi, nacechowanego gotowością pomocy i współpracy z licznymi środowiskami uczelnianymi, badawczo-rozwojowymi, jak również działalnością korporacyjną w sekcjach i komitetach Polskiej Akademii Nauk oraz Akademii Inżynierskiej w Polsce.

Swoją pozycję w nauce budował przez całe dotychczasowe życie zawodowe. Dzisiejsza ceremonia uroczyście wpisuje Pana Profesora w dzieje naszej uczelni.

Tytuł Honorowego Profesora jest symbolem podziękowania za Jego wkład w rozwój Akademii Górniczo-Hutniczej i wyrazem szacunku dla osoby Pana Profesora.